

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 12.1.2007
COM(2007) 3 végleges

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK
ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK**

**2005. ÉVI JELENTÉS A PHARE-, AZ ELŐCSATLAKOZÁSI
ÉS AZ ÁTMENETI ESZKÖZÖKRŐL**

{SEC(2007) 11}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

2005. ÉVI JELENTÉS A PHARE-, AZ ELŐCSATLAKOZÁSI ÉS AZ ÁTMENETI ESZKÖZÖKRŐL

Bevezetés

Az Európai Közösség által finanszírozott két másik eszközzel, név szerint az ISPA-val (Előcsatlakozási Strukturális Politikák Eszköze) és a SAPARD-dal (Speciális Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Csatlakozási Program) együtt a PHARE program célja a tagjelölt és csatlakozó országok támogatása az Európai Unióhoz történő csatlakozásra való felkészülésük során. 2005-ben, a tíz új tagállam csatlakozását követően Bulgária és Románia továbbra is három előcsatlakozási eszközből részesedett, a 2004. júniusi Európai Tanács lezárását követően elkészült Horvátország előcsatlakozási stratégiája is; az idevágó szabályozásokat ezt követően módosították, és már 2005-ben elkülönítették a költségvetésben a PHARE- és az ISPA-, valamint a 2006-ban induló SAPARD-programra szánt összegeket. Törökország továbbra is saját előcsatlakozási támogatási eszköze keretében részesült támogatásban.

A PHARE előcsatlakozási támogatás célkitűzései a tagjelölt és csatlakozó országok támogatása azon erőfeszítésükben, hogy megerősítsék közigazgatásukat és intézményeiket, hogy azok az Európai Unióban hatékonyan működjenek, továbbá az Európai Közösség jogalkotásához való közelítés elősegítése, az átmeneti időszakok csökkentése, valamint a gazdasági és társadalmi kohézió támogatása.

A programozás azokon a PHARE-iránymutatásokon alapult, amelyeket 2004-ben felülvizsgáltak, hogy figyelemmel kísérjék a *határokon átnyúló együttműködésről* (CBC) szóló rendelet további összehangolását az INTERREG-gel, kidolgozzák a nukleáris biztonság területén szükséges egyedi megközelítést, és hangsúlyozzák a *kiterjesztett decentralizált végrehajtási rendszerre* (EDIS) való áttérés fontosságát. A Törökországnak nyújtott előcsatlakozási támogatás programozása és végrehajtása nagyrészt tükrözte a PHARE-támogatás eljárásait és tartalmát. A strukturális alapok keretében létrehozott programirányítás decentralizált megközelítésére való felkészülés érdekében az Európai Bizottság növekvő mértékben megerősítette a Bulgáriának és Romániának nyújtott támogatást, hogy lehetővé váljon a PHARE-programok irányítása és végrehajtása feletti felelősség további átadása a nemzeti hatóságok számára.

Ez a jelentés ismerteti az új tagállamoknak nyújtott átmeneti támogatást is, amelyet azért vezettek be, hogy lehetővé tegye az intézményfejlesztési támogatás folytatását a *közösségi vívmányok* végrehajtásához szükséges intézményi és adminisztratív kapacitás megerősítése és egységesítése céljával. A programozást a Bizottság átfogó monitoringjelentésében (2003. november) meghatározott igényekre alapozták.

1. ÉVES ÁTTEKINTÉS

1.1. A bővítési folyamat legfontosabb fejleményei 2005-ben

2005-ben aláírták a csatlakozási szerződést Bulgáriával és Romániával, és az EU előkészítette a jövőbeni bővítéseket: megkezdte a tárgyalásokat Törökországgal és Horvátországgal, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság számára megadta a tagjelölt ország státuszt és megerősítette a többi nyugat-balkáni országgal ápolt kapcsolatait.

Bulgária és Románia csatlakozási szerződését 2005. április 25-én írták alá, a ratifikáció 2005-ben kezdődött. A Bizottság 2005 októberében tette közzé a Bulgáriáról és Romániáról szóló átfogó monitoringjelentéseket, melyek részletesen tartalmazzák az év folyamán megtett csatlakozási előkészületeket.

2005 novemberében a Bizottság közzétette a bővítésről szóló stratégiai dokumentumot, mely három elven alapult: a létező vállalatok konszolidálása, méltányos és szigorú feltételrendszer alkalmazása és a kommunikáció javítása. A Bizottság javaslatot tett Törökország és Horvátország csatlakozási stratégiájára és ismertette azokat a szükséges lépéseket, melyekkel megvalósítható az európai perspektíva a nyugat-balkáni országok számára.

Az EU 2005. október 3-án kezdte meg a tárgyalásokat Törökországgal és Horvátországgal. 2005 októberében a két ország képviselőivel együttműködve megkezdődött a közösségi vívmányok átvilágítása. A Bizottság folytatta a két ország csatlakozási folyamatának figyelemmel kísérését és 2005 novemberében mindkét ország vonatkozásában benyújtotta az elért eredményekről szóló jelentéseket, illetve felülvizsgálta a csatlakozási partnerséget. Ezzel párhuzamosan a Bizottság végrehajtotta a Horvátországgal megkötött stabilizációs és társulási megállapodást, mely 2005. február 1-én lépett hatályba, valamint Törökországgal a társulási megállapodást.

2005 novemberében a Bizottság elfogadta véleményét Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság EU-tagságra irányuló kérelméről; a decemberi Európai Tanács a Bizottság ajánlásának megfelelően megadta az országnak a tagjelölt státuszt. Az albániai reformok megnyitották az utat a stabilitási és társulási megállapodás megkötése előtt. 2005 októberében kezdődtek meg Szerbiával és Montenegróval, 2005 novemberében Bosznia és Hercegovinával a stabilitási és társulási megállapodásról szóló tárgyalások. Ez utóbbi három országra vonatkozóan az elért eredményekről szóló jelentéseit 2005 novemberében adta ki a Bizottság. Koszovó tekintetében a Bizottság áprilisban elfogadta az „Európai jövő Koszovó számára” című közleményt, majd novemberben az elért eredményekről jelentést tett közzé.

A Tanács részéről nem született megállapodás a Bizottság 2004. évi, a ciprusi török közösségnek nyújtandó támogatási és kereskedelmi javaslatairól. 2005 végén 120 millió eurónyi kötelezettségvállalási előirányzatot kellett megszüntetni. A Tanács elfogadta a Bizottságnak a „zöld vonalról szóló rendelet” javítására irányuló javaslatát. Ezek a módosítások megkönnyítik a személyek és az áruk zöld vonalon átmenő mozgását.

1.2. Az Európai Tanács 2005. évi ülésének főbb következtetései

Az Európai Tanács 2005. június 16–17-i brüsszeli ülése:

„Az Európai Tanács megerősíti elkötelezettségét a thesszaloniki cselekvési program maradéktalan végrehajtása iránt, amely hangsúlyozza, hogy a Nyugat-Balkán jövője az

Európai Unióban van. Ismételten leszögezi, hogy az egyes országoknak az európai integráció folyamatában történő előrehaladása — a vívmányok alakulásának figyelembe vételével — az adott országnak a koppenhágai kritériumoknak, valamint a stabilizációs és társulási folyamat feltételrendszerének betartására irányuló erőfeszítéseitől függ. Ezen felül ebben a folyamatban a regionális együttműködés és a jószomszédi kapcsolatok továbbra is az EU-politika lényeges elemeit alkotják.

Az Európai Tanács ösztönzi Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságot, hogy az EU-ba történő felvételi kérelméről előterjesztendő bizottsági jelentés reményében fokozza erőfeszítéseit. Üdvözli a Szerbia és Montenegró által tett jelentős erőfeszítéseket, ösztönzi az országot ezek fokozására, és megerősíti, hogy az Európai Unió a lehető legkorábban tárgyalásokat szándékozik kezdeni stabilizációs és társulási megállapodás megkötése céljából. A Tanács megismétli elhatározását, hogy — amint erre a feltételek adottak lesznek — Bosznia és Hercegovinával hasonlóképpen járjon el. Az Európai Tanács kiemeli annak jelentőségét, hogy Albániának az EU-hoz való közeledésével összefüggésben Albániában — azokon a területeken is, ahol kisebbségek élnek — szabad, demokratikus és a nemzetközi normáknak megfelelő választások megtartására kerüljön sor.

A szrebrenicai mészárlás tizedik évfordulójára való megemlékezés előestéjén az Európai Tanács hangsúlyozza, hogy a térség országainak a volt Jugoszláviában elkövetett humanitárius bűncselekményeket vizsgáló nemzetközi törvényszékkal való teljes és feltétel nélküli együttműködése az EU-hoz való további közeledésük alapkövetelménye marad. Az Európai Tanács arra számít, hogy ez az együttműködés tovább folytatódik és erősödik mindaddig, amíg a nemzetközi igazságszolgáltatás elől menekülő valamennyi gyanúsítottat törvényszék elé nem állítják.”

Az Európai Tanács nyilatkozatot fogadott el Koszovóról, melyben emlékeztetett az Európai Unió hozzájárulására az ENSZ Koszovóról szóló 1244. sz. határozatának végrehajtásában és felkérte a feleket, hogy tegyenek tanúságot a kölcsönösen elfogadható megoldás elérésére irányuló jó szándékukról.

Az Európai Tanács 2005. december 15–16-i brüsszeli ülése:

„Az Európai Tanács üdvözli a Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság uniós tagsági kérelméről szóló bizottsági véleményt. Üdvözli a Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság által elért jelentős előrelépést az Európai Tanács 1993-as koppenhágai ülésén meghatározott politikai kritériumoknak, valamint a stabilizációs és társulási folyamattal kapcsolatos, a Tanács által 1997-ben megállapított követelményeknek való megfelelés tekintetében.

Az Európai Tanács – a Bizottság elemzései fényében – úgy határozott, hogy tagjelölt ország státuszt ad Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságnak, figyelembe véve különösen az ohridi keretmegállapodással kapcsolatos jogalkotási keret kialakításában elért számottevő előrelépését, valamint a stabilizációs és társulási megállapodás végrehajtásában (beleértve annak a kereskedelemmel kapcsolatos rendelkezéseit is) 2001 óta felmutatott eredményeit.

Az Európai Tanács egyértelművé teszi, hogy – konkrét értékelési kritériumok alapján – további lépések mérlegelésére lesz szükség a 2005. december 12-i tanácsi következtetésekből előírt, a bővítési stratégiával kapcsolatos vita; a koppenhágai politikai kritériumok Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság általi teljesítése; a stabilizációs és társulási folyamat követelményeinek teljesítése, valamint a stabilizációs és társulási megállapodás hatékony végrehajtása; továbbá a bizottsági véleményben megfogalmazott további kérdések és tagsági

kritériumok, valamint az európai partnerség prioritásainak végrehajtása tekintetében szükséges további jelentős haladás figyelembevételével. Figyelembe kell venni az Unió felvevőképességét is. Az Európai Tanács felkéri a Bizottságot arra, hogy az elért eredményekről szóló jövőbeni jelentéseiben adjon tájékoztatást a fejleményekről.”

2. PROGRAMOZÁS ÉS A PROGRAMOK VÉGREHAJTÁSA: ÁLTALÁNOS ÁTTEKINTÉS

2.1. PHARE és a Törökország számára nyújtott előcsatlakozási alapok

A jelenlegi kötelezettségvállalások teljes összege 1178,96 millió EUR, amely a következőkből áll:

Nemzeti programok	921 millió EUR
Határokon átnyúló együttműködés	80 millió EUR
Regionális és horizontális programok (TAIEX is)	84,75 millió EUR
Nukleáris biztonság	6,31 millió EUR
Bulgária – a kozloduji atomerőmű leállítása	50 millió EUR
Bulgáriának/Romániának nyújtott kiegészítő támogatás (árvíz)	36,9 millió EUR

A nemzeti programokra a következő összegek jutottak:

Bulgária	174,9 millió EUR
Románia	396,9 millió EUR
Horvátország	71,5 millió EUR
Törökország	277,7 millió EUR

E jelentés melléklete – I. rész: Országok című szakasza – részletes információt tartalmaz az egyes országokban megvalósuló PHARE-programokról, valamint a Törökországnak juttatott előcsatlakozási pénzügyi támogatásról.

2.2. Átmeneti támogatás

Az a tíz ország, amely korábban a PHARE keretében (vagy Ciprus és Málta esetében speciális előcsatlakozási támogatás keretében) részesült előcsatlakozási támogatásból, 2004-ben először különleges, intézményfejlesztésre szánt átmeneti támogatásban részesült, amelynek célja az volt, hogy lehetővé tegye a tíz új tagállam számára intézményi és igazgatási kapacitásuk megerősítését és egységesítését a *közösségi vívmányok* végrehajtása érdekében, és hogy így folytathassák a PHARE keretében megkezdett intézményfejlesztési intézkedéseket.

Az átmeneti támogatást a csatlakozási okmány 34. cikke hozta létre ideiglenes, a csatlakozást követő pénzügyi eszközként. A programozást a Bizottság átfogó monitoringjelentésében (2003. november) meghatározott igényekre alapozták. A cikk közli a kulcsfontosságú *közösségi vívmányok* nem teljeskörű listáját, amelyek esetében továbbra is találhatóak gyenge pontok, de kizár minden olyan területet, amely a strukturális alapok keretében jogosult finanszírozásra. A PHARE által finanszírozott intézményfejlesztési támogatással való folytonosságot tükrözve az átmeneti támogatás minden egyes éves keretét meghatározott, több kedvezményezettre irányuló programok számára jelölték ki.

A kötelezettségvállalások teljes összege 128,1 millió EUR, amely a következőkből áll:

Nemzeti programok 116,6 millió EUR

Több országot érintő és horizontális programok 11,5 millió EUR

A nemzeti programokra a következő összegek jutottak:

Ciprus	6,4 millió EUR
Cseh Köztársaság	11,8 millió EUR
Észtország	5,6 millió EUR
Magyarország	10,8 millió EUR
Málta	5,9 millió EUR
Lettország	8,8 millió EUR
Litvánia	9,3 millió EUR
Lengyelország	42,9 millió EUR
Szlovénia	5,1 millió EUR
Szlovákia	10,0 millió EUR

2.3. Úton a kiterjesztett decentralizált végrehajtási rendszer (EDIS) megvalósítása felé

A Bizottság célkitűzése felkészíteni a PHARE-támogatások kedvezményezett országait a közösségi alapok kiterjesztett decentralizált végrehajtási rendszer (EDIS) szerinti kezelésére annak érdekében, hogy az országok a csatlakozás előtt kielégítő gyakorlattal rendelkezzenek a teljes mértékben decentralizált rendszer irányításában, ami révén a csatlakozásig felkészülhetnek a strukturális alapok hatékony kezelésére (megosztott igazgatás keretében).

Az EDIS szerint (teljes mértékben decentralizált alapon) működő PHARE végrehajtó ügynökségeket a Bizottság hagyja jóvá, azzal a feltétellel, hogy utóbbiak bizonyítják, hogy rendelkeznek a közösségi támogatások hatékony és pontos irányításához a megfelelő forrásokkal, intézményi struktúrákkal és rendszerekkel.

Az új tagállamok vonatkozásában 2005 első negyedévére valamennyiük megkapta az EDIS-akkreditációt, ami lehetővé tette a Bizottságnak, hogy megszüntesse az előzetes ellenőrzést a folyamatban levő PHARE-programok közbeszerzési eljárásai és a szerződéskötések tekintetében. A Bizottság részletesen figyelemmel kíséri a helyzetet az igazgatási és az ellenőrzési rendszerekkel kapcsolatos azon kérdések kezelése érdekében, melyeket az általa végzett 2003. és 2004. évi ellenőrzések mutattak ki.

Bulgária és Románia tekintetében a PHARE-támogatásokat jelenleg továbbra is részlegesen decentralizált módon hajtják végre a részlegesen decentralizált végrehajtási rendszeren (DIS) keresztül, melynek keretében a nemzeti hatóságok és a szerződéskötő hatóságok felelősek a végrehajtásért és kifizetésekért, miközben az EK-képviselő látja el az előzetes ellenőrzést minden egyes közbeszerzés és szerződéskötés tekintetében. Mindkét országban azonban a nemzeti hatóságok felelőssége biztosítani, hogy a közigazgatásban megfelelő rendszerek működjenek az EU-alapok igazgatására és ellenőrzésére, valamint az EDIS-re való felkészülés folytatását.

- Bulgária az EDIS-akkreditáció iránti kérelmét a „megfelelőségi értékelés” 3. szakaszának sikeres, 2006 márciusi végrehajtását követően küldi meg. Az akkreditációt 2006 végére tervezik, bár erre várhatóan 2007 első negyedévében kerül sor.
- Romániában a hatóságok 2005. december végén nyújtottak be EDIS-akkreditációra irányuló hivatalos kérelmet a Bizottságnak (a helyszíni ellenőrzést a Bővítési Főigazgatóság ellenőrzési szolgálatai végezték 2006 március második felében). Az akkreditáció 2006 végére várható.

Horvátország esetében a PHARE végrehajtása a decentralizált végrehajtási rendszer (DIS) keretében történik. 2005. május 25-én Horvátország DIS rendszerének PHARE-akkreditációjára irányuló kérelmet nyújtott be a Bizottságnak. Ezt követően a Bővítési Főigazgatóság bizottsági pénzügyi ellenőrzési szolgálatai értékelték a nemzeti és ágazati program- és projektirányítás teljesítőképességét, a pénzügyi ellenőrzési eljárásokat és struktúrákat a horvát államháztartás vonatkozásában. Ezen értékelés alapján a Bizottság 2006 februárjában úgy határozott, hogy a PHARE irányítását részlegesen decentralizált alapon a horvát pénzügyminisztérium kijelölt szervére ruházza át.

Törökország 2003 októberében a DIS-re (decentralizált végrehajtási rendszer) tért át azzal az indikatív céllal, hogy 2007-ben átáll az EDIS-re.

2.4. A közösségi előcsatlakozási támogatás koordinációja

- A SAPARD¹ (Speciális Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Csatlakozási Program) célja, hogy segítse a tagjelölt országokat mezőgazdasági ágazataik és vidéki térségeik strukturális alkalmazkodási problémáinak kezelésében, valamint a KAP-ra (közös agrárpolitika) vonatkozó közösségi vívmányok és az ehhez kapcsolódó jogszabályok végrehajtásában. A SAPARD éves jelentésben részletes információk találhatóak a SAPARD tevékenységeiről. Az ISPA² (Előcsatlakozási Strukturális Politikák Eszköze) célja leginkább a felvételt kérő országok intézkedéseinek összehangolása a közösségi infrastruktúra előírásaival. Ezenkívül nagyszabású környezeti és közlekedési infrastruktúrális projekteket is finanszíroz.
- A ISPA éves jelentésben részletes információk találhatóak a ISPA tevékenységeiről. A Bizottságnál a három előcsatlakozási eszközre igazgatói szinten létrehozott koordinációs bizottság 2005 során hivatalosan nem ülésezett, noha számos fontos találkozóra sor került, különösen az új előcsatlakozási eszköz (IPA) és megfelelő alkotóelemei létrehozásának tekintetében³. Az általános támogatási dokumentumot, amely révén a Bizottság tájékoztatta a PHARE Irányítóbizottságát az előcsatlakozási támogatás 2005. évi koordinációjáról és a 2006-ra tervezett támogatásokról, 2005. május 19-én ismertették a tagállamokkal a PHARE irányítóbizottsági ülésén. E dokumentum elsősorban az indikatív pénzügyi juttatásokat határozta meg az adott évre vonatkozóan a három eszközzel kapcsolatban álló valamennyi ország számára, továbbá információt nyújtott az EBB-vel és a nemzetközi pénzügyi intézményekkel történő koordinációval, valamint a decentralizált irányítás előrehaladásával és kilátásaival kapcsolatban. A PHARE, az ISPA és a SAPARD közötti koordinációról az előcsatlakozási támogatás koordinálásáról szóló külön éves jelentés szolgáltat részletesebb információt.

¹ A SAPARD-ra vonatkozó általános információkért keresse fel a Mezőgazdasági Főigazgatóság honlapját.

² A ISPA-ra vonatkozó általános információkért keresse fel a Regionális Politikai Főigazgatóság honlapját.

³ A 2007 és 2013 közötti időszakban alkalmazandó, javasolt hat külkapcsolati eszköz egyike az IPA, azaz az új előcsatlakozási támogatási eszköz. A külső segítségnyújtás és a belső politikák közötti kapcsolódási ponton az IPA szándéka megkönnyíteni a tagjelölt országok (Törökország, Horvátország és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság), valamint a lehetséges tagjelölt országok (Albánia, Bosznia és Hercegovina, Montenegró és – az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244 sz. határozata alapján Koszovót is ideértve – Szerbia) Unióba történő belépését. Az IPA csatlakozásfüggő eszköz lesz, amely megfelel a csatlakozási folyamatból eredő valamennyi követelménynek, különösen a prioritások, az ellenőrzés és az értékelés tekintetében. Az IPA váltja majd fel a jelenlegi előcsatlakozási eszközöket, azaz: a PHARE-t, mely a *közösségi vívmányok* átvételét támogatja az intézményépítés és a kapcsolódó beruházások, a gazdasági és társadalmi kohézióba és a határokon átnyúló együttműködésbe történő beruházások formájában; az ISPA-t, amely a Kohéziós Alap elődje, és a környezeti és közlekedési infrastruktúrával foglalkozik; a vidékfejlesztési tervek előfutáraként ismert SAPARD-ot, mely a közös mezőgazdasági politika vívmányok átvételével és a vidékfejlesztéssel foglalkozik, valamint Törökország előcsatlakozási eszközét, melynek hatálya megegyezik a PHARE-programmal; és a nyugat-balkáni országokat lefedő CARDS-programot.

3. EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ EURÓPAI BERUHÁZÁSI BANKKAL (EBB) ÉS A NEMZETKÖZI PÉNZÜGYI INTÉZMÉNYEKKEL

A Bizottság a programozási ciklus keretén belül rendszeres konzultációt folytat a nemzetközi pénzügyi intézményekkel és a kétoldalú adományozókkal annak érdekében, hogy meghatározzák a közös tevékenységek kiterjedési körét és az előcsatlakozási prioritások megvalósítását szolgáló, kiegészítő jellegű hozzájárulások módját.

A projektek során megvalósuló együttműködést és társfinanszírozást az EBB-vel, valamint az egyéb nemzetközi pénzügyi intézményekkel, különösen az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankkal (EBRD), a Világbankkal és az Európa Tanács Fejlesztési Bankjával (CEB; a német Kreditanstalt für Wiederaufbauval megvalósuló együttműködésben), az Európai Bizottság és a részt vevő nemzetközi pénzügyi intézmények közötti, a bővítésben érintett országokról szóló, 2003. május 20-i módosított egyetértési nyilatkozat keretein belül szervezik meg.

A PHARE tekintetében a nemzetközi pénzügyi intézmények által a nemzeti programok szintjén megvalósuló beruházási projektekre nyújtható társfinanszírozás lehetősége korlátozott, mivel a PHARE esetében a programozási és a hitel-kihelyezési mechanizmusok időbeli ütemezése meglehetősen eltérő. A nemzetközi pénzügyi intézményekkel folytatott szoros együttműködés mindazonáltal fennmarad annak érdekében, hogy a stabil és fenntartható keret lehetővé tegye a hitelek finanszírozását minden olyan esetben, amikor ez a tőkefinanszírozásnál kedvezőbb, és ezáltal biztosítva legyen a két finanszírozási modell közötti kiegészítő jelleg.

A PHARE keretében finanszírozott horizontális programok tekintetében a tíz PHARE-ország 2005 előtt részesülhetett támogatásban. A 2005 óta indított új programok csak négy országra terjednek ki: Romániára, Bulgáriára, Horvátországra és Törökországra. Az egymást követő, horizontális finanszírozási lehetőségek technikai jellege és a több országra kiterjedő megközelítés miatt olyan szakosított pénzügyi intézményeket kellett bevonni, amelyek hosszú múltra tekintenek vissza a nemzetközi pénzügyek, a kis- és középvállalkozások és az önkormányzati szektor fejlesztése terén. A kereskedelmi befektetési lehetőséget kereső, magánszektorbeli pénzügyi intézményekkel szemben elsőbbséget élveztek azon nemzetközi közjogi szerv státusszal rendelkező pénzügyi intézmények, amelyek az EU-val azonos értékeket vallanak magukéinak, különösen a bővítéssel kapcsolatban, és amelyek hasonlóképpen a közérdeket tartják szem előtt.

Az első támogatási programot 1999-ben indították az EBRD-vel. A támogatási programokhoz a CEB – amely a programot a Kreditanstalt für Wiederaufbauval közösen hajtja végre – és az EBB a következő évek során csatlakozott. 1999 óta 23 támogatási programot kezdeményezett a Bizottság:

- 14 kis- és középvállalkozás számára nyújtott pénzügyi eszközt, amely összesen 323 millió euro uniós ösztönzöt, valamint a nemzetközi pénzügyi intézmények részéről 2 039,25 millió euro hitelkeretet tartalmazott. 2006 februárjának vége óta 267 millió euro uniós ösztönzöt már elkülönítettek projektek számára,
- 9 önkormányzatoknak nyújtott pénzügyi eszköz, amely összesen 100 millió euro uniós ösztönzöből és a nemzetközi pénzügyi intézmények részéről 500 millió euro hitelből áll. 2006. február vége óta 37,5 millió euro uniós ösztönzöt már elkülönítettek projektek számára,

A kis- és középvállalkozások pénzügyi eszköze több kedvezményezettre kiterjedő program, amelynek célja fokozni a pénzügyi közvetítők (azaz a bankok, lízingtársaságok) kapacitását a kedvezményezett országokban (új tagállamok és tagjelölt országok), hogy ennek révén terjesszék ki és tartsák fenn a kis- és középvállalkozások számára nyújtott pénzügyi műveleteiket.

Az önkormányzatoknak nyújtott pénzügyi eszköz mechanizmusa hasonló a kis- és középvállalkozások pénzügyi eszközeinek mechanizmusához. A nemzetközi pénzügyi intézmények forrásaiból származó hitel- és kockázat-megosztási eszközöket kombinálják a helyi pénzügyi közvetítők számára nyújtott, vissza nem térítendő pénzügyi ösztönzőkkel. Előirányozták továbbá, hogy az önkormányzatok számára korlátozott mértékben technikai segítségnyújtást is finanszíroznak a PHARE-ből, a helyi hitelpiacok keresleti oldalának megerősítése érdekében.

Az Európai Tanács nizzai ülésének felkérése és a határ menti régiókról szóló, 2001. július 25-i bizottsági közlemény értelmében az EBB és a Bizottság eszközt dolgozott ki a határ menti régiók számára. A projekt középpontjában a határ menti régiók kis önkormányzati infrastruktúráinak megvalósítása áll a jelenlegi EU-régiókkal való integráció előmozdítása érdekében: két önkormányzati infrastrukturális programból áll, amelyek összesen 50 millió euro uniós ösztönzöt és az EBB-től kapott 250 millió euró kölcsönt ölelnek fel. E program végrehajtása csak az EBB-vel zajlik a határ menti régiókban, és megvalósítása még a végrehajtás szakaszában jár.

4. MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉS

A monitoring és értékelő funkció célja elsősorban az, hogy ellenőrizze és értékelje a kedvezményezett országoknak juttatott pénzügyi támogatást azok előcsatlakozási célkitűzéseinek elérésében azáltal, hogy felméri a program működését és levonja a tapasztalatokat. Másodsorban, biztosítja az elszámoltathatóságot a pénz értéke és az előcsatlakozási alapok felhasználása tekintetében. A harmadik célkitűzés a helyi monitoring és értékelő kapacitás kialakításának támogatása mint a kedvezményezett országok kapacitáserősítésének eszköze az előcsatlakozási támogatás irányítása és ellenőrzése területén.

4.1. Előzetes értékelés

2005 folyamán előkészítették az előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA) utólagos ellenőrzését. Ez az értékelés 2006-ban kezdődik és az IPA többéves indikatív tervezési dokumentumok előkészítésének is alapja lesz.

4.2. Monitoring és időközi értékelés

2005-ben a Bővítési Főigazgatóság által Romániában, Bulgáriában és Törökországban elvégzett időközi értékelések 34 ország-, ágazati, ad-hoc vagy tematikus, a PHARE és más előcsatlakozási pénzügyi eszközre kiterjedő értékelési jelentést eredményezett. Lépéseket tettek továbbá a Horvátországra vonatkozó időközi értékelés elkészítése irányában is. A 2005-ben nyújtott pénzügyi támogatásról szóló időközi értékelési jelentések megállapították, hogy a Bulgáriának, Romániának és Törökországnak nyújtott előcsatlakozási támogatás vegyes eredményekkel járt. A programok jelentős része csak kielégítő minősítést kapott.

A különböző ágazatokban elért eredmények, illetve az ágazatokra gyakorolt hatások vegyesek voltak. Figyelemreméltó kivételt jelent a Bel- és Igazságügy területe, ahol a támogatások nagy része azonnali, jelentős eredményeket hozott, a társadalom egészére gyakorolt hatásuk azonban kevésbé nyilvánvaló. További, pozitív eredményeket felmutató területek a belső piac és a mezőgazdaság. Ezzel ellentétben, a kedvezményezettek strukturális alapok kezelésére való felkészítése területén összességében korlátozottak voltak az eredmények és a hatások.

A roma kisebbségnek nyújtott PHARE-támogatás értékelésének legfőbb megállapítása, hogy a PHARE támogatta a romák integrálódását elősegítő projekteket, melyek hozzájárultak a civil párbeszéd elindításához, és néhány kezdeti eredmény született, különösen az intézményfejlesztés területén. Az ikerintézményi együttműködés továbbra is alapvető fontosságú eszköze az előcsatlakozási folyamatnak.

4.3. Utólagos értékelés

2005-ben megkezdődött a PHARE-programok külső utólagos értékelése, mely egyaránt vonatkozott a nemzeti, a határokon átnyúló és a több kedvezményezettre kiterjedő programokra is. Ez az értékelés várhatóan 2006 végére zárul le.

5. EGYÉB TEVÉKENYSÉGEK

A bizottsági szolgálatok számos más tevékenységet vállaltak a 2005. évi programok minőségének javítása érdekében, valamint a helyi monitoring és értékelő kapacitás kialakításának támogatása érdekében. A melléklet II. részének 3. pontja ismerteti bizonyos intézkedéseket.